

EL RECONeixEMENT DE LA DERROTA

JAVIER PÉREZ ROYO

CATEDRÀTIC DE DRET CONSTITUCIONAL DE LA UNIVERSITAT DE SEVILLA

Una de les coses que no s'ha subratllat mai de manera suficient és que Espanya es va haver de constituir democràticament enmig d'una pressió terrorista inusualment intensa. Això és una cosa que no ha passat en cap altre país europeu. La nostra primera experiència democràtica estable, ja que la de la Segona República va ser d'una durada molt breu i convulsa, no ha deixat d'estar acompanyada en cap moment pel terrorisme. Les il·lusions que ens vam poder fer sobre la possible desaparició del terrorisme un cop que, aprovada la llei d'amnistia, estigués implantada la democràcia, i que, amb l'exercici del dret a l'autonomia, es constituís un Govern nacionalista al País Basc, no van durar gairebé gens. El terrorisme a Espanya ha estat bàsicament un terrorisme contra la democràcia. Ni quantitativament ni qualitativament es pot comparar l'acció terrorista contra el règim del general **Franco** amb l'acció terrorista contra la democràcia constitucional.

És veritat que hi ha hagut moments des de l'entrada en vigor de la Constitució en què va semblar que es podia estar aproximant el final del terrorisme. Qui repassi les hemeroteques podrà comprovar fins a quin punt es van obrir esperances de posar fi al terrorisme amb la firma del Pacte d'Ajuria Enea a finals dels anys 80. I qui repassi els baròmetres del CIS se sorprendrà de quin lloc tan baix ocupava el terrorisme entre les preocupacions ciutadanes el 1993, després de la caiguda de la cúpula d'ETA a Bidart. I tots tenim a la memòria l'última treva declarada per ETA durant el primer Govern de **José María Aznar** i les esperances que es van obrir amb la negociació que el president del Govern va ordenar iniciar amb la banda terrorista. A conseqüència de la combinació de l'eficàcia policial i d'iniciatives

polítiques hi ha hagut ocasions en el passat en què va semblar entreveure's el final del terrorisme etarra.

No es va arribar a aconseguir aquest objectiu. L'esperança del final d'ETA va resultar ser en el passat un miratge. La societat espanyola semblava resignada a conviure de manera indefinida amb el terrorisme, encara que fos amb un terrorisme debilitat com a conseqüència de l'eficàcia de l'acció de les forces i cossos de seguretat de l'Estat i de les condemnes judicials.

AQUESTA ERA la situació fins que es va produir l'atemptat de l'11-M del 2004. Des d'aquella data s'ha produït un canvi en la percepció del terrorisme a tots els països europeus en general, i a Espanya en particular, que és de sobres conegut. No s'ha cridat l'atenció, no obstant, sobre una cosa que, en la meua opinió, deu haver tingut una influència determinant en la decisió d'ETA de declarar un alto el foc permanent coneguda ahir. Es tracta del següent: la direcció d'ETA i de Batasuna van tenir ocasió de comprovar el mateix 11-M que pràcticament tota la societat espanyola considerava que ETA era capaç de cometre un atemptat tan brutal com aquell. ETA no el va cometre, però els ciutadans espanyols vam pensar inicialment -- abans que el Govern mentís de manera deliberada--, és a dir, espontàniament, que havia estat ETA. En conseqüència, la direcció d'ETA i Batasuna sabien que el cànon pel qual els jutjaríem en el futur no seria l'anterior al de l'11-M, sinó el posterior a aquesta data i que, en conseqüència, qualsevol atemptat a partir d'aquell moment suposaria el final de qualsevol possibilitat de diàleg.

No hi ha dubte que ETA està molt debilitada i que té moltes més dificultats que en el passat per continuar matant, però tampoc crec que hi pugui haver gaires dubtes sobre la seva capacitat per poder-ho fer. L'absència d'atemptats amb víctimes mortals des de fa gairebé

tres anys és conseqüència d'una decisió política. D'una decisió que no ha estat lliure, sinó que li ha vingut imposada per les circumstàncies. ETA i Batasuna saben que ja no poden matar, que tenen la capacitat per poder-ho fer, però que no ho poden fer. ETA i Batasuna saben que, després de l'11-M, qui cometí un atemptat terrorista no es posa no- més fora de la llei, sinó que deixarà de ser considerat per la societat espanyola com a part d'aquesta. A partir d'aquest moment només és possible l'eradicació per part de l'Estat de l'organització terrorista, sense possibilitat que es pugui explorar ni tan sols algun tipus de final que no sigui exclusivament policial i penitenciari. Podria ser llarg i dolorós per a la societat espanyola, però el camí de l'eradicació d'ETA seria un camí sense retorn.

En aquesta convicció d'ETA/Batasuna és on hi ha l'origen del comunicat d'alto el foc definitiu donat ahir. ETA/Batasuna han arribat a la conclusió que ja no poden posposar per més temps el reconeixement de la seva derrota, perquè ja no tenen cap carta per jugar.

Això és el que, molt probablement, volia dir el president del Govern al parlar del començament del principi del final d'ETA. Una guerra no s'acaba quan ho decideix el que la guanya, sinó quan el que l'ha perdut accepta la seva derrota. Ho estem veient a l'Iraq. El president **Bush** va declarar que la guerra s'havia acabat al cap de tres mesos d'haver-la començat. No va ser aquesta l'opinió de la insurgència iraquiana i així estan les coses a l'Iraq. Amb el terrorisme d'ETA passa una cosa semblant. No és l'Estat espanyol el que pot decidir quan s'ha guanyat la guerra, sinó que és ETA la que ha de reconèixer la seva derrota, la que ha de reconèixer que el terrorisme ha deixat de ser un instrument amb el qual poder intervenir en la política espanyola. És el que acaba de fer per primera vegada des que es va donar a conèixer com a organització terrorista.

ÉS EVIDENT que entre el que ETA ha decidit i el que s'ha establert en la resolució del Congrés dels Diputats per començar a parlar hi ha una distància, i una distància no pas petita. Queda, per tant, encara un camí per recórrer que no resultarà fàcil per a ningú. Entre altres coses perquè hi ha molt dolor acumulat, molta desconfiança per part de la societat espanyola i una realitat judicial i penitenciària que pot resultar molt resistent a una negociació de naturalesa política. Però aquesta vegada sí que sembla que ens acostem al final del malson d'aquests últims 40 anys. Les manifestacions d'alegria ciutadana amb què va ser rebut a la societat basca el comunicat d'ahir d'ETA així semblen indicar-ho. Això no ha passat mai en el passat. Els ciutadans bascos, sobretot, saben que això no és una simple treva. És el reconeixement d'una derrota. És l'acceptació per part d'ETA/Batasuna que, encara que no els agradi, no tenen cap altra opció que abandonar les armes i fer política. Justament per això és més que probable que aquesta vegada sigui que sí.

Article publicat a El Periódico de Catalunya el 23 de març de 2006